

УДК 021.1:378.661.035.6-057.875(477.74-21)

Т. Л. Подкупко,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри суспільних наук
Одеського національного медичного університету,
Валіховський пров., 2, м. Одеса, 65082, Україна,
тел.: (093) 55 208 11
e-mail: podkupko@gmail.com

РОЛЬ БІБЛІОТЕК У ПАТРІОТИЧНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ ОНМЕДУ

Кожен навчальний заклад ставить за мету підготовку кваліфікованого фахівця, спеціаліста в певній галузі. Крім профільного навчання завжди стоїть мета виховної і патріотичної роботи з молоддю. Кафедра суспільних наук Одеського національного медичного університету веде активну роботу в цьому напрямку. Метою даного виступу – є продемонструвати місце і роль бібліотек у патріотично-виховній роботі зі студентами-медиками.

Ключові слова: куратор, студенти, бібліотеки, книжкові виставки, огляд літератури, екскурсії, патріотичне виховання, виховна робота, студентське самоврядування, громадська діяльність

Кожен навчальний заклад ставить за мету підготовку кваліфікованого фахівця, спеціаліста в певній галузі. Крім профільного навчання завжди стоїть мета виховної і патріотичної роботи з молоддю. Кафедра суспільних наук Одеського національного медичного університету веде активну роботу в цьому напрямку. Метою даного виступу є продемонструвати місце і роль бібліотек у патріотично-виховній роботі зі студентами-медиками.

В розрізі організації виховної роботи, особливу увагу слід привернути до роботи куратора на першому курсі. Це, насамперед, є адаптаційним періодом для першокурсників, відбувається активний процес формування пристосувальних механізмів до нової соціальної ролі, активізація психічних процесів як відповідної реакції організму на нові умови перебування.

На цьому етапі, куратор, насамперед, має познайомитись зі студентами, вивчити їх схильності, здібності, інтереси. Отримана інформація допоможе доцільно залучати молодь до активної навчально-виховної, громадської, трудової та фахової діяльності, сформувати первинний колектив академічної групи, виробити у студентів навички самостійного розв'язання різних учбових та життєвих проблем [3, с. 89–91].

І тут принциповим моментом є ознайомлення студента з Бібліотекою. До розповсюдження комп'ютерів та Інтернету – бібліотеки були основним джерелом інформації для студентів. Вони користувались її послугами до підготовки до семінарів і практичних занять, написанні курсових, дипломних та інших

творчих робіт. Сьогодні основна роль бібліотек – збереження фондів, організація оглядів літератури, підготовка тематичних виставок, лекції на певну тематику тощо. Для університетських бібліотек, ще принципова функція – забезпечення підручниками (які теж поступово переходять у віртуальний світ). Для студентів медиків в університетській бібліотеці є можливість отримання доступу до вузькофахових ресурсів. Також дуже допомагає у навчанні й підготовці до семінарів і практичних занять, самостійної роботи – електронна база, де зібрано методичні рекомендації для студентів з усіх дисциплін.

Щоб зацікавити студентську молодь із застосуванням вже традиційних, апробованих форм викладання постала необхідність впровадження нових методів, засобів. З 2016–2017 навчального року в більшості вишів відбулось об'єднання в один предмет «Історії України» та «Історії української культури». В такій ситуації за доволі обмежену кількість аудиторних годин необхідно донести до студентів особливості історичного розвитку країни від найдавніших часів до сьогодення.

Для оптимізації сприйняття інформації поза аудиторна самостійна робота студентів не повинна відбуватись формально. Якщо викладання фактичного матеріалу з історії України для вітчизняних студентів частково відбувалось ще в шкільні роки, то культурологічний курс часто лишається без належної уваги.

Щодо іноземних студентів ситуація ще більш складна – курс вітчизняної історії майбутні студенти-медики практично ігнорували, а «Історія України» для них «біла пляма». Ті незначні знання з вітчизняної історії, як свідчить практика, настільки обмежені, що ґрунтуватись на них для викладання української історії в контексті світової історії доволі складно. Тому для іноземців принциповим постає підбір аудіо- і відеоматеріалів з історії України, адаптовані методичні розробки для сприйняття інформації вже на лекціях і семінарських заняттях. Ще одна проблема у викладанні студентам-іноземцям – відсутність мови-посередника. В такій ситуації наочні матеріали стають не лише важливими, а необхідними для засвоєння гуманітарних дисциплін таких як історія, культурологія, краєзнавство.

Тому тут доречно використовувати вже звичний і перевірений шлях – звернутись за допомогою до музеїв і бібліотек. І важливими є вже музейні і бібліотечні інновації – віртуальні виставки та огляди. Поведінка студентів-іноземців часто бажає бути кращою, тому викладачі не дуже охоче з ними відвідують культурні заходи, мистецькі фестивалі, презентації тощо. Інтернет допомагає вирішити проблему збереження фондів музеїв та бібліотек, заощадити час на особисте відвідування з кожною групою, окремими студентами.

Найбільш «виграшним» періодом в історії для виховання відчуття гідності та гордості за власний народ є епоха козацтва. Для юнацького максималізму є принциповим той запал, жага до втілення в життя самих неймовірних цілей, які ставили перед собою як старшина, так і звичайні козаки. Можна тисячу разів переповідати про героїчні вчинки, звитягу, прагнення до перемоги, але коли

перед очима є літопис скраплений кров'ю, то ці оповідання насправді залишать глибокий слід у серці.

Бібліотека є не тільки місцем збереження різноманітних носіїв (як то книги, періодичні видання, кіно- і фотодокументи, платівки, диски тощо), сучасна книгозбірня – це перш за все інформаційний центр. Одеська національна наукова бібліотека (далі ОННБ) – одна з найстаріших книгозбірень України (заснована 1829 р.). Тут зосереджено майже 5 млн. видань 108 мовами народів світу. З 1922 р. у ній працює Музей книги (перший офіційно зареєстрований у СРСР). На постійно діючих і тематичних виставках студентам можна продемонструвати звичаї і традиції, духовні пріоритети українського козацтва.

Родзинка недрукованої Україніки ОННБ – рукопис кінця XVII ст. Текст написано українською мовою, так званим скорописом, або «канцелярським письмом». Більша частина рукопису – твори характерні для XVII ст. богословські, юридичні, історичні, географічні та літературні матеріали, які відповідали духовним потребам запорозьких козаків.

В ОННБ зберігаються інші пам'ятки географічного, картографічного характеру. Зокрема, рукописний Атлас Дніпра, який було створено 1784 р. експедицією на чолі з капітаном другого рангу Савою Коковцовим. За цим дуже докладним і ретельно складеним атласом можна простежити кому і в якому обсязі «велично дарувались» Катериною II українські землі вздовж усього узбережжя Дніпра.

До уваги відвідувачів цікаві економіко-господарські матеріали, які містяться в «Пам'ятній книзі Новоросійського казачого війська».

Окремий інтерес представляють рукописні етнографічні матеріали, зібрані у XIX – на початку XX ст. Там йдеться про невмирущу славу козацтва, віддано шану найяскравішим представникам Запорозької Січі, висловлено захоплення воєнними перемогами і військовим мистецтвом братчиків. Фотознімки початку XX ст. (із фонду М. Комарова), де зображено акторів у специфічному козацькому вбранні, показують, що одяг може бути справжнім мистецьким витвором. Український національний колорит, традиції оздоблення одягу та зброї були не лише розкішними, а й багатофункціональними і зручними в користуванні у традиційно нелегкому козацькому житті.

Рукописні джерела з колекції ОННБ є пам'ятками книжкового мистецтва, взірцями в оформленні та оздобленні книги, за ними можна простежити різноманітність і багатство духовних потреб, різноманітність української культури, складником якої є козацький спадок.

Також важливим є і розташування бібліотеки поруч з головними навчальними закладами Одеси.

Сьогодення створює нові реалії, диктує нові вимоги. Повсякчас в Інтернеті можна побачити різноманітні флешмоби. Флешмоб – своєрідний різновид соціальної акції, результат сучасних комунікаційно-когнітивних технологій, наслідок психологічних особливостей молоді. Цього 2016–2017 навчального

року під час проведення лекції для студентів міжнародного факультету, яка присвячена календарним святкам українського народу, вітчизняні студенти зробили для іноземців театралізоване дійство, акцентуючись на святах зимового циклу. Яскраві костюми, вертеп, зірка та інше викликали інтерес, а колядки та щедрівки допомогли зануритись в атмосферу зимових свят України.

Для дисциплін гуманітарного профілю головне не просто викласти фактичний матеріал студентам, а й закласти основу для розвитку різнобічної особистості, яка стане не лише висококваліфікованим інженером чи медиком, а й свідомим громадянином, патріотом своєї Батьківщини, ерудованим співрозмовником і просто цікавою Людиною. Застосування інноваційних технологій у викладанні «Історії України та української культури» допоможе у досягненні цієї мети [2, с. 17–18].

Досвід свідчить, що тільки дружнє ставлення до студентів сприяє формуванню хороших стосунків з ними. Водночас куратор повинен бути вимогливим, особливо щодо успішності та дисципліни. Від того, наскільки ефективно спрацює куратор протягом кількох перших місяців навчання, залежить успішність студентів у майбутньому.

До обов'язків куратора входить також і надання допомоги в організації режиму студента; з'ясування проблеми, пов'язаної з побутовими умовами; координування участі студентів у різноманітних видах діяльності; активізування діяльність студентського самоврядування.

Важливо також формувати у студентів відповідальне ставлення до виконання своїх навчальних і громадських обов'язків, розвивати навички самоосвіти, самоорганізації, самодисципліни, самоконтролю і самовиховання [1, с. 34–36]. В цьому може бути корисна і бібліотека, яка допоможе у формуванні зазначених навичок.

На першому етапі навчання необхідно зміцнити зв'язки навчання студентів з провідними медичними працівниками, Фахівцями з великої літери. Це дозволить виховувати в студентах готовність до постійного вдосконалення майстерності. Ці завдання передбачають певні методи роботи. Ефективними є зустрічі з досвідченими фахівцями, професорами, відвідування Анатомічного музею, проведення екскурсій по ОНМедУ, прогулянки і екскурсії Одесою з акцентуванням на визначних місцях, пов'язаних з життям і діяльністю медиків, біологів, хіміків Південної Пальміри. В організації і проведенні таких заходів необхідна допомога бібліотекарів і бібліографів.

На першому курсі інформативно-виховна робота дозволяє сформувати у студентів загальні уявлення про особливості майбутньої роботи медиків. На наступних курсах її спрямовують на те, щоб кожен студент замислювався над тим, у якій галузі він хоче стати фахівцем, його спеціалізацією і про омріяне місце роботи.

У процесі навчально-виховної роботи формуються вміння та навички самоосвітньої діяльності, прагнення до професійного самовдосконалення. Оскільки

з'являються нові джерела виховного впливу на студентську молодь, куратору слід тримати в полі зору всю життєдіяльність академічної групи, вникати в усі процеси, які відбуваються у молодіжному середовищі, аналізувати, оцінювати потік інформації і спрямовувати її у потрібному напрямі.

Результативність патріотично-виховної роботи значною мірою залежить від дотримання певних умов, які передбачають:

- планування роботи спільно з активом групи;
- вибудовування стосунків з групою залежно від педагогічної ситуації, а також з урахуванням індивідуальних особливостей студентів;
- залучення усіх студентів до суспільних справ і відповідальності за них;
- допомогу студентам у виконанні багатьох суспільних ролей;
- запобігання байдужості, безконтрольності й безвідповідальності;
- сприяння розвитку студентського самоврядування, ініціативи, активності.

Розбудова незалежної Української держави неможлива без оновленої національної освіти, розробки прогресивних технологій, гуманізації, диференціації та інтеграції навчання, науково обґрунтованої системи патріотичного виховання громадян XXI ст. Виховати таких громадян можна за умови розвитку національної освіти, в якій система виховання та навчання ґрунтується на ідеях української героїчної історії, багатій культурі, звичаях народу та глибокому знанні рідної мови, літератури, поваги до національних символів і традицій.

Основна мета виховного процесу в ОНМедУ – формувати особистість, наділену громадянською відповідальністю, національною самосвідомістю, високими духовними цінностями, родинними і патріотичними почуттями; створювати умови для розвитку творчо обдарованої молоді, її індивідуальних якостей, набуття за час навчання молоді людиною соціального досвіду.

В ОНМедУ звертається увага на дієвому служінні Батьківщині, що передбачає не тільки визнання поваги і любові до всього рідного (територія, предки, мова, історія), а й готовність самовіддано працювати в ім'я і на благо України. Визначений зміст патріотичного виховання реалізується у ході проведення цілої низки культурно-просвітницьких заходів, заходів присвячених тим чи іншим подіям в історії України. Для кураторів в пригоді може стати «Календар знаменних та пам'ятних дат». Такі календарі розробляють провідні українські бібліотеки, в тому числі і вузівські. Акцентування краснавчичих пам'ятних дат зазвичай робиться у щорічних календарях, що готує Одеська національна наукова бібліотека.

Студенти впродовж навчання в ОНМедУ усвідомлюють свою приналежність до українського народу, проймаються почуттями поваги до національної історії культури, традицій, звичаїв. Зокрема, проводяться культурно-виховні заходи присвячені традиційним святковим обрядам як зимового, так і весняного циклу. Під час підготовки до Колядування, Щедрування чи Колодія (Масляної), студенти самостійно проявляють ініціативу у вивченні традицій україн-

ського народу. Участь у таких заходах сприяє не лише поглибленню знань з історії і культури України, а й формує відчуття гідності й гордості за свій народ і свою Батьківщину.

Екскурсії в бібліотеки, тематичні виставки, огляди літератури – все це допомагає наочно продемонструвати студентам подвиг народу, виховати гордість за свій народ і Україну! Сучасний патріотично-виховний процес неможливий без активної участі бібліотек!

Список використаної літератури

1. *Авдесва І. М.* Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Авдесва, І. М. Мельникова. – Київ : Професіонал, 2007. – 304 с.
2. *Іваницька П.* Шлях до вітаря власного серця : практ. посіб. з виховної роботи на допомогу кураторам груп / П. Ф. Іваницька. – Рівне, 2000. – 190 с.
3. *Руснак І. С.* Куратор у системі виховної роботи із студентами : навч.-метод. посіб. / І. Руснак, Л. Мафтин, А. Предик ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – 424 с.

Надійшла 13.05.2017 р.

Т. Л. Подкупко,

кандидат исторических наук,
доцент кафедры общественных наук
Одесского национального медицинского университета,
Валиховский пер., 2, г. Одесса, 65082, Украина,
тел.: (093) 55 208 11
e-mail: podkupko@gmail.com

РОЛЬ БИБЛИОТЕК В ПАТРИОТИЧЕСКО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РОБОТЕ СО СТУДЕНТАМИ ОНМЕДУ

Целью деятельности каждого учебного заведения является подготовка высококвалифицированного специалиста, знатока и профессионала в определенной области. Кроме профильного обучения всегда стоит цель – воспитательной и патриотической работы с молодежью. Кафедра общественных наук Одесского национального медицинского университета ведет активную работу в этом направлении. Цель данного выступления – показать место и роль библиотек в патриотической и воспитательной работе со студентами-медиками.

Ключевые слова: куратор, студенты, библиотеки, книжные выставки, обзор литературы, экскурсии, патриотическое воспитание, воспитательная работа, студенческое самоуправление, общественная деятельность.

T. L. Podkupko,

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor of the Department of Social Sciences of
Odessa State Medical University
2, Valikhovsky lane, Odessa, 65082, Ukraine,
tel.:(093) 55 208 11
e-mail: podkupko@gmail.com

**THE ROLE OF LIBRARIES IN PATRIOTIC EDUCATIONAL
WORK WITH ODESSA NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY
STUDENTS**

Summary

Each school wants to achieve the goal of training a highly qualified specialist, connoisseur and professional in a certain field. In addition to profile training, there is always a goal - educational and patriotic work with young people. The Department of Social Sciences of Odessa National Medical University is actively working in this direction. The purpose of this presentation is to show the place and role of libraries in patriotic and educational work with medical students. Excursions to libraries, thematic exhibitions, literature reviews - all this helps to demonstrate in absentia to students the feat of the people, to bring up pride for their people and Ukraine!

Key-words: Curator, students, libraries, book exhibitions, literature review, excursions, patriotic education, educational work, student self-government, social activities

References

- [1] Avdieieva I. M., Melnykova I. M. *Innovatsiini komunikatyvni tekhnologii v roboti kuratora akademhrupy [Innovative communication technologies in the work of the curator of academy group]*. Kyiv, 2007, 304 p.
- [2] Ivanytska P. *Shliakh do vivtaria vlasnoho sertsia [The way to the altar of your own heart]*. Rivne, 2000, 190 p.
- [3] Rusnak I., Maftyn L., Predyk A. *Kurator u systemi vykhovnoi roboty iz studentamy [Curator in the system of educational work with students]*. Chernivtsi, 2010, 424 p.